

"Allah, insanı Rahman suretinde yarattı." hadis-i şerifi nasıl anlaşılmalıdır?

Maddeden münezzehe olan Allah, suretten de münezzehtir. Nitekim, hadis-i şerifte, **"Allah insanı kendi suretinde yarattı."** denilmemiştir. Burada esas olan Allah'ın rahmetine dikkatleri çekmek ve İlâhî rahmetin en fazla insanda tecelli ettiğini ders vermektir. İnsan denince hemen bedeni hatırlamak da bizi yanıltıcı sonuçlara götürebilir. **İnsanda esas olan ruhtur.**

Beden o ruhun yardımcısı, elbisesi, hanesi gibidir. Öyle ise bu hadis-i şerifi okurken ruhumuza nazar edecek, akıldan, hayale, hafızadan his dünyasına kadar uzanan çok geniş rahmet tecellilerini okuyacak ve bizi bu şekilde yaratan Rahman'ımıza şükredeceğiz.

Yokluk karanlığından kurtulan her varlık büyük bir rahmete kavuşmuş demektir. Bu mânâsıyla rahmet, canlı-cansız bütün mahlûkatta tecelli ediyor. Semanın yıldızlarından denizin balıklarına, ışıklardan meleklerle, yarı canlı bir bitkiden insanoğluna kadar her varlıkta rahmet hâkim; hepsi az veya çok, cüzî veya küllî bir rahmete mazhar olmuşlardır.

Resulullah Efendimiz (asm), insanın eriştiği bu en ileri rahmet tecellisini bir hâdis-i şeriflerinde şöyle ifade buyurur:

"Şüphe yok ki, Allah, insanı rahman suretinde yarattı."(1)

Bu hâdis-i şerifin yanlış değerlendirilmemesi için bazı noktaların göz önüne alınması gerekmektedir. Hâdis-i şerifte, **Allah** ve **Rahman** isimleri ve bir de yaratma fiili geçiyor.

Cenâbı Hak, cisimden ve suretten münezzehe. Ama gel gör ki, insan bu hadisi okurken nefis ve şeytan onun hayalini ifsat eder ve sanki hâdis-i şerif, "*Allah, insanı kendi suretine benzer bir şekilde yarattı.*" şeklindeymiş gibi yanlış bir anlayışa götürür. Hadiste geçen Rahman ismine bilhassa dikkat etmek ve bu hak kelâmı, **"Allah'ın rahmetinin bütün varlık âlemi içinde en fazla insanda tecelli ettiği"** şeklinde anlamak gerekir.

Suret, madde için ve maddî varlıklar içindir. İnsanın maddî olan bedeni ruhun hizmetçisidir. O halde insan denilince öncelikle ruh anlaşılmalıdır. İnsan ruhu, Cenab-ı Hakk'ın maddeden ve suretten münezzehe olduğunun en güzel bir göstergesidir.

Hâl böyle iken, insan nasıl olur da bu hâdis-i şerifte geçen "**suret**" kelimesine gerçek dışı bir yorum getirebilir?

Hadiste geçen çok önemli bir kelime de "**yarattı**" ifadesi. İnsanın bedeni mahlûk olduğu gibi, ruhu da ve o ruhun bütün sıfatları da mahlûktur.

Cenabı Hakk'ın sıfatlarına iman etme hususunda bize büyük bir rehber olmak üzere ruhumuzda ilim, irade, kudret gibi sıfatlar yaratılmıştır. Mahlûk olan bu sıfatlar ilâhî sıfatlara elbette hiçbir cihetle benzemezler. Sadece onlardan haber verirler.

Bu sıfatların hiçbiri için suret düşünemeyeceği gibi, bunların tümü için de yine bir suret, bir şekil hayal etmek mümkün değildir. *Bu hâdis-i şerif değerlendirilirken, kâtip yazıya, usta esere benzemediği halde, Hâlık'ın mahlûkuna hiç mi hiç benzemeyeceği nazara alınmalıdır.* Ancak böylece batıl hayallerden ve aldatıcı vehimlerden kurtulmak mümkün olur.

Risale-i Nur Külliyyatı'nda bu noktada çok önemli ipuçları ve çok değerli irşat levhaları mevcut. Lem'alar'da , "**Bir kısım ehl-i aşk, insanın simâ-yı mânevisine bir suret-i rahman nazarıyla bakmışlar.**" denilerek, nazarlar insanın ruh, kalp, akıl, hissiyat âlemine çevrilir ve mesele değerlendirilirken beden maddî suretinden uzak kalınmasına işaret edilir. Şualar'da, kâinat ağacının meyvesi olan canlılar âleminde, "**Sıfat-ı seb'aca mânevî bir simâ-i rahmanî ve temerküz-ü esmâî**" tezahür ettiği kaydedilir.

Bu ifadeden sadece insanın değil, diğer canlıların da, Allah'ın sıfatlarını göstermeleri ve ilâhî isimlere âyine olmaları cihetiyle bir simâ-i rahmanî taşıdıkları anlaşılıyor. Ancak, bu mânânın en ileri derecesi insanda görülüyor. Demek ki, insana ibretle bakıldığında Allah'ın bütün sıfatları ve isimleri onda okunabilir. Bütün bu tecellilerin insana, sadece ve sadece ilâhî bir rahmet olduğunu düşündüğümüzde, onda rahmaniyet hakikatini seyrederek gibi oluruz. Her varlıkta ilâhî isim ve sıfatlar seyredilebilir, ama bu noktada en açık, en berrak delâlet insanda görülür. İlâhî sıfatlara ve isimlere delil olma, onları gösterme, onlara âyna olma hususunda insandan daha ileri bir varlık yaratılmış değil.

Siyah denilince beyazı hatırlamamız gibi, **suret** kelimesi de bize **sireti** ve hakikati hatırlatır. Her suret, bir hakikatten haber verir. Bir kelimedeki harflerin şekilleri surettir. Bu suretler bir mânâyâ delâlet ederler. Meselâ ilim bir mânâdır, bir üstünlük ve fazilettir. İlim kelimesi ise bize bu mânâyı hatırlatan bir suretten ibaret. Yoksa bu kelimenin harflerinde ilim aramak elbette doğru değildir.

İnsanın mânevî siması da bize rahman mânâsını ders veren bir suret ve bir kelime gibi. Kalbimiz, aklımız, hafızamız, hayalimiz ve top yekûn his dünyamız hep rahmetten haber verir ve Rahman'ı hatırlatırlar. Bu tecelli, ruhumuzun hânesi olan cismimize de aksetmiş bulunuyor. Dilimizden dişimize, saçımızdan tırnağımıza, ciğerimizden böbreğimize kadar her neyimiz varsa, hepsi Rahman'ın birer hediyesi. Bunların her biri bir kelime, bir suret. Ve hepsinde o Rahman'ın lütuf ve keremi

okunur.

Sonuç: Suret-i rahman; Allah'ın rahmetinin en parlak aynası ve en güzel tecellisi diye özetlenebilir.

(1) bk. Buharî, İsti'zân, 1; Müslim, Birr, 115, Cennet, 28.